11. Do višje znanstvene izobrazbe imajo prosto pot le nadarjeni; a tudi ti le, če se je hočejo posluževati. (Sledi iz 10).

12. Za dosego v 10. in 11. izražene pravice se zahteva brezplačnost pouka in učnih sredstev v vseh šolah, kakor tudi brezobzirna podpora za vse, ki bi se zaradi gmotnih družinskih razmer ne mogli razvijati po zahtevi 10. (Stipendiji, javni internati itd.).

B. Načela za ugotovitev učiteljskega stališča:

1. Za vse učitelje se zahteva popolna politična in gospodarska neodvisnost.

2. Šolskega voditelja voli učiteljstvo dotične šole, pa le za omejeno dobo.

3. Nadzorniška pravica krajnih šolskih svetov se odpravi.

4. Za šolsko nadzorništvo posameznih kategorij se zahteva daljše delovanje na ravnotakih šolah in izkaz temeljite pedagoško-didaktične izobrazbe.

5. V šolskih oblastih se mora zvišati vpliv učiteljev in njihovih konferenc (kakor tudi vpliv šolskih zdravnikov).

6. Učiteljsko pragmatiko si izdela v načrtu učiteljstvo samo ter ima odločilen vpliv na njen sprejem in njeno preuredbo.

C. Socialne naprave:

1. Že povdarjena brezplačnost pouka in vseh učnih pripomočkov.

2. Ugotovitev pripomočkov za olahkočenje študija ubožnim učencem (stipendiji, javni internati itd.).

3. Šolsko zdravništvo in obvezno zdravniško nadzorovanje vseh učencev.

4. Oskrbne naprave za otroke, ki so zapuščeni ali brez staršev.

5. Šolske kuhinje in zavetišča.

6. Skrbstvo za bolehne in slabotne otroke ubožnih staršev (javna otroška zdravilišča in okrepčevališča).

7. Vse javne socialne naprave služijo splošni narodni vzgoji uredbi.

Č. Izvenšolska splošna narodna vzgoja:

1. Kot dopolnujoče izobraževalne naprave se morajo ustanoviti javne mladinske in ljudske knjižnice, ki se vzdržujejo ali z občinskim davkom (kakor na Angleškem) ali pa s skupnim delovanjem in subvencijami javnih korporacij.

2. Poljudni vseučiliški tečaji se morajo v večjih krajih omogočiti z izdatnimi subvencijami javnih korporacij.

* *

Tudi ta načela in zahteve podajam v premotrivanje, izpolnenje in morebitno izpremenjenje. P. n. tovariše, ki so odsekovi člani, pa prosim, da jih zlasti temeljito predelajo ter poročajo o teni meni, da sestavim nadaljno tozadevno javno obvestilo. **Pavel Fleré.**

Srednješolske vesti.

Novi srednješolski ravnatelji. Ravnatelj višje realke v Idriji dr. Stanislav Bevk je imenovan za ravnatelja na II. državni gimnaziji v Ljubljani, profesor na II. državni gimnaziji v Ljubljani Josip Wester za gimnazijskega ravnatelja v Novem mestu, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani Anton Dokler za ravnatelja na ljubljanskem moškem in ženskem učiteljišču, in profesor na višji realki v Ljubljani Karel Corá za ravnatelja na tem zavodu. Corá je Nemec; bil je katolik, prestopil k protestantizmu in postal zopet katolik; njegova žena in sin sta protestanta. Za njegovo imenovanje se je posebno zavzemal na Dunaju katoliški duhodnik monsignor dr. Evgen Lampe. Lep duhovni oče! Suplenti: Alojzij Sodnik in Andrej Prebil na I. državni gimnaziji, Fran Pavlič in Ivan Škerlj na II. drž. gim. in veroučitelj dr. Peter Šorli na državni realki v Ljubljani, so imenovani za začasne srednješolske učitelje.

Za strokovnega nadzornika telovadbe na srednjih šolah (z dekliškimi liceji) in na učiteljiščih na Tirolskem (z italijanskim učnim jezikom), na Kranjskem, Primorskem in v Dalmaciji je imenoval naučni minister za dobo treh šolskih let 1917/18, 1918/19, 1919/20 od 1. oktobra 1917 dalje ravnatelja državne gimnazije v Mariboru g. Jožefa Tominška.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva.

Vzpored za delegacijsko sejo, ki se vrši dne 27. decembra t. l. v Ljubljani, priobčimo v prihodnji številki. S tem damo Zavezinim društvom pa tudi posameznim članom priliko, da še lahko prijavijo akstalne predloge in nasvete in sploh vse one nujne zadeve tičoče se šolstva in učiteljstva, o katerih želijo, da bi se razpravljalo na delegacijski seji. Kar se tiče mandatov Zavezine delegacije poudarjamo ponovno, da so po Zavezinih pravilih mandati veljavni do izvolitve novih delegatov, zato imajo v letu 1914 izvršene volitve polno moč tudi za delegacijsko zborovanje o božiču, in dotična društva naj izvrše samo event. dopolnilne volitve, če se kak delegat iz kateregakoli vzroka ne more udeležiti delegacijske seje; društva pa, ki v letu 1914 niso bila izvolila delegatov, naj to store takoj in imena delegatov prijavijo čimprej Zavezinemu Vodstvu, da bo vsako društvo polnoštevilno zastopano na tej jako važni seji. Za izvoljene delegate je obvezno, da se morajo udeležiti seje.

Dosedaj je nadomestne volitve izvršilo šele Učiteljsko društvo za Trst in okolico ter izvolilo za delegate predsednika Antona Germeka (glasom Zavezinih pravil) za namestnico Marijo Kmetovo, Erno Rozmanovo, za namestnico Štefanijo Bunčevo, Karla Mahkoto, za namestnika Slavoja Dimnika, Engelberta Gangla, za namestnika Ivana Tavčarja. Nanovo je izvolilo delegate Konjiško učiteljsko društvo, in sicer tovarišico Marijo Pleškotovo, učiteljico v Čadramu, predsednika Ferdo Bobiča bo nadomestovala tovarišica Marija Bezlajeva. Tudi druga društva naj store svojo dolžnost!

Vsak delegat naj si pravočasno preskrbi potno dovoljenje!

Vodstvo Zaveze.

* * *

Na letošnji delegaciski seji pride v razpravo Zavezin „Poslovni red.“ Da vsak delegat natančno prouči načrt in se temeljito pripravi na to važno točko dnevnega reda in da olajšamo debato, priobčujemo poročevalcev načrt.

Načrt za „Poslovni red“ Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Člen I.

Odseki.

a) Stalno je voliti člane štirih odsekov, ki so:
   1. gospodarski odsek,
   2. stanovsko-politiški odsek,
   3. pedagoško-didaktiški odsek,
   4. časnikarski odsek.

b) Delegacija lahko sklene, da se po potrebi osnujejo še drugi odseki.

c) Odseki rešujejo vloge, izročene od vodstva, ter pripravljajo predloge in nasvete za seje upravnega odbora in delegacije.

č) Važnejša, principijalna vprašanja mora razposlati dotični odsek vsem okrajnim učiteljskim društvom v razpravo. O teh vprašanjih je sklepati šele tedaj, ko se je zaslišalo mnenje zborov okrajnih učiteljskih društev, sporočenih potom zvez.

d) Seje odsekov sklicujejo načelniki, kadar se jim zdi potrebno in primerno, ali če to zahteva polovica članov odseka.

e) Seje odsekov je teden dni prej prijaviti Zavezinemu glasilu.

f) Posvetovanjem odsekov je na vsakem Zavezinem zborovanju odmeriti toliko časa, da lahko rešijo svojo nalogo temeljito in vsestransko. Njim je odkazano najvažnejše in najodgovornejše delo. O predlogih, nasvetih in sklepih poročajo upravnemu odboru in delegaciji odsekovi poročevalci, ki jih izvoli vsak posamezni odsek.

g) Načelniki odsekov prijavijo 14 dni pred Zavezinim zborovanjem vodstvu, koliko časa si žele za zborovanje svojega odseka.

h) Zborovanja odsekov lahko trajajo več dni.

i) Stalni odseki si lahko izdelajo svoj poslovni red in so samoupravni. Njih poslovni red pa mora potrditi delegacija.

j) Člani odsekov pa so dolžni opazovati gibanje med učiteljstvom, ki ima stik s programom odseka. Po možnosti naj o svojih opazovanjih poročajo v odseku in v stanovsko-politiškem glasilu; vsekakor pa o kakem kvarnem pojavu, ki bi bil v škodo enotnemu organizmu jugoslovanskega učiteljstva, poročajo odseku, da pride poročilo v razpravo na delegaciji in v okr. učit. društvih.

k) Gospodarski odsek voli stalnega pregledника Zavezine blagajnice.

l) Člani vodstva in upravnega odbora se smejo udeleževati vseh sej odsekov. Imajo pa le posvetovalen glas.

Člen II.

Javni društveni shodi.

a) Predavanja in predlogi za javni društveni shod se morajo prijaviti vodstvu najmanj štiri tedne pred zborovanjem; obenem je naznaniti vodstvu dotičnega govornika.

b) Glasovanje se vrši z vzdigovanjem rok po nadpolovični večini glasov. Ako je glasovanje dvomljivo, se napravi nasprotno glasovanje. Pri enakém številu glasov odloči predsednik. To velja za vse slučaje, kjer ni v pravilih drugače določeno.

c) Javni društveni shod je sklepčen ob vsakem številu navzočnikov.

č) Predsednik podeli besedo posameznim govornikom v istem redu, kakor so se oglasili. Vsak govornik se mora prijaviti k besedi z listkom, ki je na njem zapisano njegovo ime, značaj in bivališče.

d) Razpravo uvede poročevalec, ki ima vedno končno besedo.

e) Na zborovanjih stavljeni predlogi se morajo oddati predsedniku pismeno pred končno besedo poročevalčevo. O predlogu, ki ga ne podpira vsaj ena četrtina navzočih članov oziroma delegatov, ni razprave.

f) Nujni predlog je tisti, ki ima to označbo in ki ga je podpisalo najmanj dvajset društvenikov Zavezinih članov. Izročiti ga je pred zborovanjem delegacije ali javnega društvenega shoda predsedniku, ki ga mora dati v razpravo pred dnevnim redom. Utemeljuje ga prvi izmed podpisancev.

g) O predlogu za konec debate ali za prehod na dnevni red se mora glasovati takoj. Klicem po nasprotnem glasovanju mora predsednik ustreči.

h) Ako je sprejet predlog za konec debate, smejo govoriti le še oni, ki so se oglasili že pred tem predlogom.

i) Predsednik ima pravico seči govorniku v besedo, ga opominjati, naj ostane pri stvari, ga klicati na red ali mu končno odvzeti besedo.

j) Govornik, ki se mu je vzela beseda, ima pravico, sklicevati se na zbor; v takem slučaju se mora takoj glasovati.

k) Vodstvo postavi za vsak javni društveni shod reditelje, ki se njih odredbam mora vsakdo pokoravati.

Člen III.

Društva.

a) Legitimacije delegatom in članom odsekov morajo dati zveze, oziroma društva, ki jih odpošljejo. Tiskovine preskrbi vodstvo Zaveze.

b) Volilne predloge za člane odsekov imajo poslati učiteljska društva — kot sklep svojega zborovanja — deželnim zvezam, ki izdelajo terno in jo odpošljejo vodstvu Zaveze. Ta je predloži pred volitvami članom delegacije iz posameznih dežel. Na ta volilni predlog se je treba vedno ozirati.

c) Društva naznanijo delegate takoj po izvolitvi svoji zvezi, ta jih pa naznani vodstvu Zaveze. Kjer zveze ni, store to društva direktno.

Člen IV.

Članarina.

a) Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vsaka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje mesečne prispevke po 2 K, zato pa prejema brezplačno „Učiteljskega Tovariša“ in nima niti za okrajna društva niti za deželne zveze plačevati nikakih drugih prispevkov.

b) Vsaka deželna zveza pošlje meseca decembra vsakega leta vsakemu posamezniku svojega članstva po 12 položnic, ki jih ti mesečno ali vsaj vsak drugi mesec z zneski po 2 K, oziroma po 4 K oddajo na svoji pošti.

c) Deželne zveze, ali kjer teh ni, učiteljska društva odpošljejo v Zavezino blagajnico tolikokrat po 10 K, kolikor je v njih organizovanih učiteljev in učiteljic. Iz teh prispevkov se krijejo izdatki za „Učiteljskega Tovariša“ in za upravo Zaveze.

č) Ti prispevki se plačujejo Zavezi lahko mesečno, vsekakor pa tekom meseca junija in tekom meseca decembra vsakega leta.

d) Ostanek članarine se porazdeli med deželne zveze in njih društva po razmerju števila članstva in na način, kakor to določajo občni zbori zvez.

e) Kjer deželnih zvez ni, pridrže učiteljska društva ostanek članarine zase.

f) S članarino, koliko je ostane deželnim zvezam in njih društvom, oziroma — kjer deželnih zvez ni — posameznim društvom, predvsem krijejo zveze in društva stroške svoje uprave. S prebitki razpolagajo tako, kakor to določajo njih občni zbori v prvi vrsti z ozirom na stanovske in kulturne svrhe in potrebe.

g) V pokritje posebnih in izrednih stroškov in izdatkov smejo Zaveza, deželne zveze in društva po sklepih delegacije, oziroma občnih zborov nalagati svojemu članstvu izredne in začasne posebne doklade.

Člen V.

Končne določbe.

a) O zborovanju Zavezinih članov (§ 4. pravil) je poročati Zavezinemu glasilu, za kar ima vsak član izvoliti letno poročevalca. Isto velja za vsa učiteljska društva.

b) Vprašanja izprožena na zborovanjih Zavezinih članov, ki so za vse učiteljstvo važna, je poslati vodstvu Zaveze, da jih da odsekom v razpravo.

c) Zavezino glasila mora priobčati poročila o glavnih skupščinah.

č) Delegacija izvoli vselej tri pregledovalce računov iz svoje srede, ki pregledajo račune in poročajo o njih prihodnji delegaciji.

d) Zapisnikarji vodstvenih, upravnega odbora in odsekov sej objavljajo vse sejne sklepe v društvenem glasilu, če se ne proglase za tajne.

e) Vodstvo Zaveze ima pravico; določiti vsakemu članu upravnega odbora kako poročilo, ki ga je dolžan dotičnik tudi prevzeti.

f) Učiteljsko društvo, v katerega okrožju se vrši glavna skupščina, priredi vse potrebne krajevne priprave, plača dotične stroške ter ima pravico zahtevati iz Zavezine blagajnice v slučaju primanjkljaja vsoto do 100 K.

g) Dokler Goriško nima deželne zveze, volijo člane odsekov društva v sporazumu in tudi sporazumno skupo krijejo stroške.

* * *

Prijavljam načrt za „Poslovni red“ naše Zaveze, da ga delegati lahko preštudirajo, ker se bomo na letošnji delegacijski seji o njem razgovarjali in sklepali. Nova Zavezina pravila je sprejela delegacija na svoji seji dne 10. avgusta 1912 v Celju. Istega dne je upravni odbor po dolgi debati odobril besedilo člena IV., točka a) in b), takratnega načrta za „Poslovni red“; vendar sem v današnjem načrtu zvišal zneske za 50 vin. To pa iz razloga, da na ta način pridejo vendar enkrat naša društva do potrebnih materialnih sredstev, ki naj z njimi končno sanirajo svoje finance. Treba je urediti stare račune, da začnemo na čistih in trdnih temeljih z novim delom! Kaj pa je danes 1 K? Nič! Ko je dobivalo in ko dobi Zavezino učiteljstvo doklade,

---

Večkrat je že požrtvovalno pomagal, a naposled je onemogel... Presedalo mu je že prosjačenje brez mere in kraja. Navedel mi je več vzgledov tega nadležnega prosjačenja. Naj navedem le dva slučaja:

I. Nek premožen mlinar z Ribniškega okraja želi, da bi mu Joža dal študirat sina. Joža mu željo šaljivo odkloni veleč: Vaš malin naj pridno le melje,
Na zelniku Vašem pa bujno naj rase (Vam) zelje!
Zraven pa pijte in žijte kar brez skrbi,
In lahko v šolah šolate še študente tri!

II. Župnik ene največjih fará na Notranjskem — farni patron sv. Martin — piše Joži, naj mu svetuje, kako naj bi novo cerkev sezidal ter kako naj bi v njej napravil peč in po kakem kopitu. Temu dé Joža: a) Sv. Martin je dal svoj plašč zmrzujočemu revežu, a ne peči. — b) Zameti, kraška burja i. dr. ustavljajo ljudi na poti do cerkve, a ne v cerkvi. — c) Če je šola v H. zakurjena, pa vkljub temu otrok radi hude poti (zameti — mraz — burja) ni v šolo. — d) Za zidanje nove cerkve se bo našlo zidiva na Krasu dosti, denar pa se naj pritegne z raznih podružnic: vsaj ga je tam nakopičenega dovolj! Potem bo že šlo. A truda in dela še bode na preostajanje. Le poskusiti je treba! Jaz sem to storil do sita.

— — — — — — — — — —

Najbolj me je oveselilo v tem listu dejstvo, da je Zalokar v njem z bistrim očesom tudi motril razvoj našega ljudskega šolstva ter z zadoščenjem se dotaknil organizatoričnega dela slovenskega učiteljstva, poudarjajoč, da so slovenski učitelji lahk'o ponosni na svojo »Zavezo«, to 'prvo vseslovensko združbo. Kako resno je mislil glede te naše združbe, kaže konec njegovega lista, ki slôve:

Želim Vam, predragi, vse najboljše čase,
Učiteljski vaši »Zavezi« pa polne kase!

*

Pisal sem Joži še enkrat v Ameriko, a odgovora nisem dobil več. Mož je podlegel prevelikemu naporu, žal, prezgodaj! Krije ga tuja zemlja — menda že nad 10 let —, a počiva med — svojci! Bil je pravi slovenski apostol in učenik. Čast njegovim manom. Bodi mu ohranjen trajen spomin! —

Tovariški pozdrav in poklon!

Vaš stari
Slamoštev.

naj ob njih misli tudi na svojo organizacijo in na svoje liste: spomni naj se svojih organizačnih dolžnosti. Ako bi vsak posameznik od Zavezinega učiteljstva dal vsak mesec na stran po 5 K, bi imel vedno pripravljeno rezervo v pokritje organizačnih zahtev, za naročnino „Popotnika“ in za potnino k društvenim zborovanjem. Ta stanovski davek naj bi bil vsakomur tako samoobsebi umljiv, kakor so izdatki za telesno hrano. Tudi bi ne bilo nič napačnega, ko bi vsako naše društvo razpolagalo z manjšim ali večjim fondom, da ne bo tistih večnih tožbá o društvenem gmotnem stanju, ampak da bodo društva lahko služila svojim pravim namenom in za vsako priliko in silo imela potrebna materialna sredstva že pripravljena. Sicer je pa ta določba le začasna, ker jo more vsaka delegacija izpremeniti: ali zviša ali pa zniža prispevke. Ako in kadar izpremenimo „Učit. Tov.“ v dnevnik, in na podlagi izkušenj, ki nam jih prinese doba do prihodnje delegacijske seje, lahko to določbo izpremenimo ali neizpremenjeno pustimo, kakor bosta zahtevala potreba in uspeh. To je vprašanje, ki ga bodo rešili v prvi vrsti naši blagajniki in upravniki! Iz teh razlogov sem mnenja, da delegatje letos lahko pritrdijo mojemu predlogu. — V današnji načrt „Poslovnega reda“ so sprejeti vsi nasveti, ki sem jih dobil do zgodnje pomladi l. 1914. V današnjem načrtu stopa na IV. mesto člen V. prvotnega mojega načrta ker so se nekateri do zgoraj imenovanega termina (zgodnje pomladi l. 1914) izrekli tudi proti temu, da bi stalno tajništvo (prejšnji člen IV.) kreirali s „Poslovnim redom“. Glede stalnega tajništva sem priglasil delegaciji poseben predlog. V današnjem členu IV. so nove točka e), f) in g). Eventuelne izpreminjevalne predloge in nasvete prosim poslati zanesljivo do 22. grudna t. l. vodstvu Zaveze, da mi bo mogoče do delegacije izvršiti na njih podlagi potrebne korekture.

E. Gangl, poročevalec.

* * *

Za delegacijsko sejo je poslal tovariš Gangl dva važna predloga, ki naj ju delegati natančno prouče in se o njiju posvetujejo s svojimi tovariši, da pridejo temeljiro pripravljeni na sejo. Predloga se glasita:

I. Predlog glede na ustanovitev strokovnega tajništva Zaveze.

V načrt izpremenjenih pravil naše Zaveze, ki bomo na njih podlagi letos prvič zborovali in ki jih je odobrila delegacija na svoji seji v Celju dne 10. avgusta 1912., sem sprejel tudi določbo, naj se osnuje v Zavezi stalen urad pod naslovom „stalno tajništvo.“ Delegacija se je po večini izjavila proti temu, zato je moralo stalno tajništvo iz pravil. Potem sem hotel s stalnim tajništvom v Poslovni red, kakor sem ga pripravljal za sejo delegacije v Pulju l. 1914, a nekaj glasov sem čul tudi proti temu. Zato ni danes stalnega tajništva v načrtu Poslovnega reda, pač pa prijavljam upravnemu odboru in delegaciji poseben predlog. In to iz dveh razlogov. Kakor vsakemu od nas, tako je tudi meni do tega, da sprejmemo Poslovni red, ki ne vsebuj nobene bistvene določbe, ki niso vsi zanjo. Ako ni v Poslovnem redu stalnega tajništva, ga more delegacija sprejeti po današnjem načrtu, In to je potrebno z ozirom na začetek novega delovanja. Če bi torej silil s stalnim tajništvom v Poslovni red, bi se to dalo razlagati tako, kakor da namenoma preprečujem sprejetje Poslovnega reda, da hočem torej delovanje Zaveze ovirati. Saj vem, da ljudje o človeku rajši slabo mislijo nego dobro; če ne gre drugače, pa cepijo dlako. Od moje kot poročevalčeve strani ne bo zaprek, da bi Poslovnega reda delegacija ne mogla sprejeti. To je prvi razlog, ki me je dovedel do sklepa, da prijavljam svoj predlog. Drugi razlog pa se mi zdi tehtnejši od prvega, in sicer zato, ker govori za uvedno stalnega urada nujna in neodložljiva potreba. Delo v Zavezi raste od dne do dne in naraste v bližnji bodočnosti do obsega, ki ga društveni funkcionarji (vodstvo) ne bodo mogli zmagovati s točnostjo in brzino, kakršno organizačno delo zahteva. Funkcionarji imajo svoje stanovske posle, zato ne morejo vseh svojih moči posvečati zgolj organizaciji, pač pa lahko to delo vodijo v smislu določb pravil in Poslovnega reda ter sklepov upravnega odbora, odsekov in delegacije. Če hočemo točno, redno in brez zastankov naprej, moramo imeti koga, ki bo reševal sprotna dela ter opravljal vse druge posle, ki jih zahtevata uprava in delo take organizacije, kakršna je naša. To je mogoče samo tedaj, ako ustanovimo stalen urad, ki ga danes imenujem strokovno tajništvo in kakršnega imajo vse večje, strokovne, stanovske in tudi politiške organizacije. Ko bi že tak urad imeli, bi bilo lahko to in ono drugače. A tega ni krivo vodstvo Zaveze, temveč je krivda na strani onih, ki so ustanovitev stalnega urada preprečili. S sprejetjem današnjega načrta Poslovnega reda (člen IV.) bo dana možnost ustanovitve strokovnega tajništva tudi glede na gmotno stran. Končno pa je točka a) organizačnega štatuta strokovnega tajništva glasom mojega predloga štilizovana tako, da je dana prilika tako upravnemu odboru kakor delegaciji, da to zadevo natančno preudari, preden izreče da ali ne. — Z ozirom na vse ravnokar navedeno predlagam:

a) Ako sklene delegacija na predlog upravnega odbora, se lahko v Zavezi osnuje strokovno tajništvo.
b) Strokovno tajništvo je Zavezin urad, ki opravlja vse pisarniške posle v eksekutivnem in informativnem oziru.
c) Strokovno tajništvo skrbi za stik med centralo in članstvom, za izpopolnitev in ojačenje organizacije ter za izvedbo Zavezinega namena.
č) S strokovnim tajništvom se lahko združi uredništvo in upravništvo Zavezinih listov, in to zlasti z ozirom na prostore, pa tudi na osebe.
d) Strokovno tajništvo vodi predsednik Zaveze.
e) Gmotno stran strokovnega tajništva rešujeta združena gospodarski in časnikarski odsek.
f) Mesta uradnikov se morajo vedno razpisati.
g) Vsak uradnik strokovnega tajništva se sme po sklepu upravnega odbora odpustiti, ako krši pogodbo.
h) Plačo in naslov uradnikom določa upravni odbor na predlog gospodarskega odseka z naknadnim odobrenjem delegacije.
i) Uradnike imenuje v najnujnejših slučajih vodstvo, sicer pa upravni odbor, v obeh slučajih z naknadnim odobrenjem delegacije.
j) Strokovni tajnik referira in predava v Zavezi včlanjenim društvom o stanovsko-strokovnih in organizačnih vprašanjih, če nosijo potne stroške in dnevščino društva, ki ga povabijo.
k) Strokovni tajnik mora skrbeti za okrepljenje organizacije in stanovskega naraščaja ter je strokovni referent za liste.
l) Vsakemu uradniku izda vodstvo ob imenovanju dekret, kjer je natančno navedena njegova plača in je začrtan njegov delokrog. Prepis tega dekreta hrani z nastavljencevim podpisom predsednik in je ta prepis smatrati kot pogodbo.

Formalno predlagam: Ako upravni odbor, oziroma delegacija sprejme moj predlog, naj se ta organizačni štatut pod naslovom „Strokovno tajništvo“ sprejme v Poslovni red kot člen IV.

E. Gangl.

II. Predlog tičoč se preuredbe „Učiteljskega Tovariša“ v dnevnik.

Na seji upravnega odbora dne 10. septembra t. l. sem stavil tozadevni predlog, ki ga je upravni odbor sprejel brez debate. Predlog je z utemeljevanjem vred priobčen v 21. štev. „Učit. Tov.“ z dne 19. oktobra t. l. Na to utemeljevanje se danes sklicujem, ko vodstvo Zaveze stavlja moj predlog delegaciji v razgovor.

Dodajem še to-le: a) Ni nobenega dvoma, da učiteljstvo silno pridobi na ugledu, veljavi in vplivu, ako stopi v službo slovenske javnosti in slovenske kulture s svojim dnevnikom, ki bo po svoji pisavi odgovarjal temeljem naše Zaveze: narodnosti, naprednosti in demokratizmu.

b) Svoje ljudstvo, živeč in delujoč med njim, poznamo sami najbolj, zato bomo lahko glasniki in propagatorji njegovih težav, želja, krivic, potreb in zahtev — to toliko lažje, ker ostanemo neodvisni od vseh strani. Odvisni bomo zgolj od gospodarskega, socialnega in kulturnega stremljenja svojega naroda in svojega stanu, ki mu hočemo služiti z vsemi silami.

c) Naslov našega lista ni nobena zapreka, da bi ga ne mogli razširiti v dnevnik. Že danes ga bero lajiki po javnih lokalih, toliko rajši ga bodo brali poslej, ako bo izhajal vsak dan in po raznovrstnosti, stvarnosti in dostojnosti svoje vsebine zbujal zanimanje. Na ime se človek kmalu navadi. Ako lahko zahteva danes gost v kavarnici: „Prosim Tovariša!“ bo tudi pozneje lahko zahteval po trafikah in kolodvorih isto. Tudi „Arbeiter-Zeitung“ ne plaši nikogar, da bi je ne naročal, kupoval ali bral. Ime je postranska stvar, glavno je vsebina. Sicer je pa ime našega lista splošno znano, saj je najstarejši slovenski časopis, in naši prijatelji in sovražniki so ga že prav obilokrat citirali.

č) Vsebino mu bo mogoče izpopolniti tako, da bo govoril o vsem, kar sodi v resen list (glej točko a) in b)!) Važnost šolstva in učiteljskega stanu hočemo potom svojega dnevnika dvigniti do tistega uvaževanja in tiste višine, ki jima gre z ozirom na vsestransko povzdigo slovenskega naroda. Svojim stanovskim vprašanjem pa posvetimo stalno rubriko, ki bo toliko važnejša in zanimivejša, ker bo vedno aktualna, kar je samo v dnevniku mogoče.

d) Aktualnost pa bo mogoča tudi z ozirom na vso drugo vsebino, ker imamo svoje somišljenike po vsem našem ozemlju, ki bodo skrbeli za zanimiva poročila in med neučiteljskimi krogi budili interes do našega dnevnika. To dopisovalno in agitačno delo naj organizujejo naša okrajna učiteljska društva, ki jim pripade tudi skrb za nabiranje oglasov, kar napravljaj list potreben in mu dovajaj materialnih koristi!

e) Temeljni pogoj pa nam je dan s tem, ker imamo svojo tiskarno, ki je popolnoma urejena in z vsem preskrbljena, česar je treba dnevniku. Zaradi tiskarne zažnemo lahko z dnevnikom takoj.

f) Najvažnejše pa je, da damo listu najprej trdno gmotno podlago, da torej ne začnemo takoj računati s kreditom ali z deficitom, ker bi eno in drugo pomenilo slab ali ponesrečen začetek. Da ne bo takoj dobička, je gotovo, a skrbeti moramo, da ne bo prvo leto izgube in dolgov. Če bi morali začeti s temi, je bolje, da ne začnemo! To vprašanje pa lahko rešimo po načelu samopomoči, in sicer tako, da zgrade zanesljiv materialen temelj okrajna učiteljska društva. Enostavno tako: Kolikor članov ima vsako okr. učit. društvo, tolikokrat po 10 K založi kot osnovno glavnico, ki jo dobi od uprave vrnjeno, kadar bodo dopuščala njena sredstva, ako društvo izrečno ne izjavi, da ne reflektuje na to vračilo. Tako odpade na vsako društvo po par sto kron, a skupaj bo to zadosten osnovni kapital, da lahko mirno in dobro začnemo. Društva sama poskrbe zato, kako nabero pripadajoči znesek: nekaj dado posamezniki, nekaj pridobe s kreditom. V majhnem se da to vprašanje lahko hitro in uspašno rešiti.

Te točke dodajam svojemu, zgoraj citiranemu utemeljevanju ter računam na uvidevnost in preudarek delegatov. Zato prosim delegacijo, naj pritrdi mojemu predlogu s seje upravnega odbora dne 10. septembra t. l. E. Gangl.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je izvolilo za svojega predsednika tovariša Ferdo Bobiča, nadučitelja v Stranicah pri Konjicah.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico priredi v nedeljo, dne 16. decembra t. l., društveno zborovanje v prostorih zaposlovalnih tečajev goriškega učiteljišča, ulica Torrente št. 12/II. Začetek točno ob 9 ½ dopoldne. Dnevni red:

1.) Nagovor predsednika.
2.) Načrt preustrojitve našega šolstva. Poročata tovariša Ferdo pl. Kleinmayr in E. Gangl.
2.) Načrt za „Poslovni red“ Zaveze. Poroča tovariš E. Gangl.
4.)Slučajnosti.

Prosimo in pričakujemo polnoštevilne udeležbe. Anton Germek, t. č. predsednik.

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Vpoklicane nadučitelje oziroma učitelje nadomeščajo: Otona Zinneckerja v Poljanah suplentka Marija Tillyjeva, Franca Langerja v Črmošnjicah absolventinja učiteljska kandidatka Helena Matkovičeva, Rudolfa Obrekarja v Čepljah absolvirana učiteljska kandidatka Marija Laknerjeva, Josipa Dolgana v Suhorju Olga Hribarjeva in Ivana Riglarja v Semiču Frančiška Bezlajeva; obolele učiteljice nadomeščajo: Matildo Verbič - Jagrovo v Sp. Karteljevem abs. učiteljska kandidatka Marija Vogrinčeva, Avg. Klančarjevo v Kamniku Marija Kladvova, Marijo Zakrajškovo v Metliki Alojzija Severjeva, Angelo Jurečič - Kumeljevo v Strekljevcu začasna učiteljica Josipa Rozmanova; za suplentke so imenovane: učiteljska kandidatka Marija Arriglerjeva v Ribnici, Frančiška Kunaverjeva na Brezjah, Josipa Korbarjeva v Preserju in Ernestina Gospodarič v Kresnicah; učiteljici Antoniji Kren - Jakličevi je poverjeno začasno vodstvo ljudske šole na Koroški Beli; Marija Chladekova je imenovana za začasno učiteljico v Borovnici; učiteljica Pavla Götzlova na Vrhniki je vpokojena; za suplentke so imenovane: Ljudmila Gabrškova v Hrušici, Emilija Kiferlova v Smuki, Marija Perkotova v Stopičah in Stanislava Iskrova v Sp. Šiški, Josipina Gradišarjeva v Lescah, Frančiška Weberjeva v Starem trgu, Marija Cetinskijeva v Starem logu, Marta Martinzova v Novem kotu in učiteljski kandidat Viljem Grundner za suplenta v Koroški Beli.

—r— **Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani** so se izvršili v letošnjem novemberskem roku izpiti za ljudske in meščanske šole ter so bile usposobljene nastopne učiteljske kandidatke: A. Za meščanske šole: I. Za francoščino s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ana Fuks in Marjeta Trattnik. B. za ljudske šole: I. s slovenskim učnim jezikom: Angela Mandelj; II. z nemškim učnim jezikom: Czerveny Adelheid, Falle Julija, Kittag Henrita, Zumer Leopoldina; III. za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Blejec Marija (sestra Vincentina), usmiljenka Fricelj Marija (sestra Canisia, uršulinka), Grafenauer Jerica (sestra Bogomira v Marijanišču), Grohar Marija, Hribar Julijana, Hribernik Frančiška, Javoršek Marija, pl. Kleinmayr Tekla, Kmet Julijana, Korbar Josipina, Kosec Neža, Leben Frančiška (sestra Imakulata, uršulinka), Leskovec Pavlina, Lužar Friderika, Matkovič Marija, Meglič Katarina, Pirc Stanislava, Rejc Frančiška, Rostohar Karolina, Slanovec Ljudmila, Soklič Vida, Sorčan Ana, Trtnik Alma, Urbajs Marija, Žagar Leopoldina (sestra Serafina, uršulinka), Zlindra Valerija, Toreli Marija.

—r— **Nagrade.** Iz premoženja bivšega vrtnarskega društva je podelil ces. kr. deželni šolski svet nagrade v višini 72 K 16 vin.: nadučitelju Titu Grčarju, Valentinu Clementetu in Konradu Barletu. Metelkovo ustanovo v znesku 80 K 41 vin. je podelil deželni šolski svet učiteljem: Francu Štefančiču, Francu Musarju, Dominiku Bricu, Andreju Vilfanu, Valentinu Zavrlu in Francu Zagorcu.

—r— **Iz ruskega ujetništva** se je oglasil tovariš poročnik Josip Špenko iz Podgore pri Ljubljani. Ujet je bil začetkoma avgusta pri Fokšani ob reki Putni v Rumuniji. Piše, da so z njim zajeti tudi njegov brat Fortunat, učitelj Petje in nadporočnik Zupančič iz Kamence. Sporoča srčne pozdrave vsem slov. tovarišem. Njegovna slov: Vojnoplenij ofic. Y. Špenko, Gorod Insar, Gubernija Penza, Rusija.

—r— **Umrl je v Vrdu pri Vrhniki** tovariš Franc Stojec, nadučitelj v pok. Blag mu spomin!

—r— **Po prizadevanju šolskega voditelja Frana Potokarja** se je podpisalo v šolskem okolišu Dragatuš V. in VI. vojnega posojila, prodalo raznega blaga in nabralo na prispevkih ob raznih prilikah za vojne namene v šolskem letu 1916/17 skupaj 88.220 K 61 vin. Poleg tega so nabrali šolski otroci 8:5 kg divjega kostanja, 2:34 kg kopriv, 17 kg starega papirja, 16 kg robidnega listja in napletli **427** metrov širokopletenih in **1800** metrov ozkopletenih kit za slamnate čevlje. Slična dela so izvrševali gotovo tudi drugi učiteljski zbori in šolska vodstva; prosimo za podatke, da objavimo v listu take lepe uspehe.

—r— **Utrakvizacija c. kr. realke v Ljubljani. Na seji deželnega šolskega sveta kranjskega** z dne 17. novembra je bila sklenjena utrakvizacija ljubljanske realke. Sprejet je bil predlog člana deželnega šolskega sveta drja. Ravniharja, ki se v bistvu glasi, da se vsem razredom c. kr. realke v Ljubljani od I. do VII. razreda priklopijo vzporednice s slovenskim jezikom. Od I. do V. razreda veljajo kot vzporednice sedanji b in odnosno c. Od nemškega učnega jezika na slovenski jezik se mora prehajati stopnjema, s šolskim letom 1918/19 je pričeti s slovenskim učnim jezikom v prvih treh razredih, potem pa vsako leto v višjem razredu do VII. razreda; nemščina se poučuje kot obligatni predmet na vseh vzporednicah. Z nemškim učnim jezikom se poučujejo zgodovina in zemljepis v višjih razredih, oziroma na višji stopnji, dalje kemija in opisna geometrija v višjih razredih. Za ostale predmete velja slovenski učni jezik. Sklep, ki ga je storil deželni šolski svet, se predloži v odobrenje naučnemu ministrstvu. — Komaj je bila sklenjena utrakvizacija, je že na delu vlada, da prepreči ta sklep. Kakor se čuje, se vlada resno bavi z načrtom preložiti idrijsko slovensko realko v Ljubljano. Na ta način bi se brezuspešil sklep deželnega šolskega sveta za utrakvizacijo ljubljanske realke.

Štajerske vesti.

† JOŽEF KOSI.

Dne 18. oktobra t. l. je na koroški fronti umrl junaške smrti tovariš Jožef Kosi, učitelj pri Sv. Jurju ob Ščavnici. V noči od 17. na 18. oktobra ga je pri iz-